

WORLD POLITICS

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

Print Issn: 2383-0123

Online Issn: 2538-4899

Explaining the context and requirements of global governance

Ali Khajehnaieni *Corresponding Author*, Assistant Professor of Public Policy, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. Email: naieniali@atu.ac.ir

Article Info

Article Type:

Research Article

Keywords:

Global Governance,
Interdependence,
Networks,
Global Citizenship,
Global Responsibility

Article history:

Received 2024-11-26

Received in revised form
2025-5-2

Accepted 2025-5-15

Published Online

2025-8-11

ABSTRACT

Globalization, as the increasing interdependence of nations and populations around the world, has intensified the need for global governance to facilitate collaborative action on environmental, economic, and political issues affecting nations. The disintegration of the basic functions of the state and the growth of uneven levels, the fragmentation of cultural identities and the reconfiguration of social, economic and political spaces are among other issues that require the necessity of planning for the establishment of global governance. "Standards, norms, government capacities and international organizations" along with "coordination of actions, solving transnational problems and conflict management" constitute the main elements of global governance. But accepting the concept of global governance and trying to establish it requires the fields and requirements that this article deals with. Determining the relationship between international institutions and international regimes with the concept of global governance and also agreeing on the legitimacy of global governance mechanisms is one of these matters. Also, the role of networks of governmental and non-governmental actors at the national and transnational levels and the development of concepts such as global citizenship and global responsibility are other topics that are discussed in connection with global governance in this article. As Methodology; This was an applied, descriptive-analytical study that employed desk studies (review of articles and papers, library resources, and statistical reports of research centers and organizations) to examine the hypothesis..

Cite this Article: Khajeh Naieni, A. (2025). Explaining the context and requirements of global governance. *World Politics*, 14(2), 7-31. doi: 10.22124/wp.2025.28820.3425

© Author(s)

Publisher: University of Guilan

DOI: 10.22124/wp.2025.28820.3425

1. Introduction

Globalization, as the increasing interdependence of nations and populations around the world, has intensified the need for global governance to facilitate collaborative action on environmental, economic, and political issues affecting nations. The disintegration of the basic functions of the state and the growth of uneven levels, the fragmentation of cultural identities and the reconfiguration of social, economic and political spaces are among other issues that require the necessity of planning for the establishment of global governance. Humanity has entered a new era in which nation-states can no longer be the sole guardians of security. Other authors also argue that humanity needs a world government to solve urgent problems that are transnational in nature—such as climate change, migration, financial instability, or the proliferation of weapons of mass destruction—and that require global governance.

2. Theoretical Framework

Global governance can be understood as guiding the behavior of actors towards a single or common goal through the setting of rules, standards, and guidelines, or through targeted support. The transition from government to governance at the local and international levels is also characterized by a wide range of benefits and challenges. The benefits of governance include the ability to manage complex issues by involving all actors involved, integrating the knowledge, experience, and other assets of different actors, and overcoming differences and conflicts through cooperation and decision-making in a non-hierarchical and participatory manner. Modern global governance transcends nation-state boundaries and is not bound by territorial lines. Global governance is a type of global order that emerges when states, international organizations, and non-state actors voluntarily engage in discussions to create and enforce norms and rules that all parties are bound to observe.

3. Methodology

The method of collecting sources in this article is library and descriptive analytical method is used to review and analyze the materials.

4. Results & Discussion

"Standards, norms, government capacities and international organizations" along with "coordination of actions, solving transnational problems and conflict management" constitute the main elements of global governance. But accepting the concept of global governance and trying to establish it requires the fields and requirements that this article deals with. Determining the relationship between international institutions and international regimes with the concept of global governance and also agreeing on the legitimacy of global governance mechanisms is one of these matters. Also, the role of networks of governmental and non-governmental actors at the national and transnational levels and the development of

concepts such as global citizenship and global responsibility are other topics that are discussed in connection with global governance in this article.

5. Conclusions & Suggestions

This study examines the context and requirements of global governance by analyzing the content of existing sources and focusing on different dimensions of this emerging concept. The elements of global governance include standards, norms, capacities of governments and international organizations, and coordination of actions, solving transnational problems, and managing conflict through joint cooperation. To strengthen the foundations and mechanisms of global governance, new concepts must be used, and the use of some existing theoretical structures such as international regimes for this purpose faces challenges. The intergovernmental and inter-governmental nature, ignoring transnational relations, emphasizing the vertical architecture of international and multi-level governance (rather than horizontal), and disregarding international norms and discourses and low-level interactions are among these challenges. Another conceptual challenge of global governance is legitimacy. Successful governance requires the consent and acceptance of those whose activities are monitored, but it is claimed that emerging global standards and norms are shaped by the interests and values of industrialized countries and are therefore not legitimate. To address this issue, a new conceptualization of legitimacy based on the input, output, and operational levels of legitimacy was developed. Another requirement for global governance is to utilize the capacity of policy networks with functions such as joint networking, decision-making, coordination, and cooperation between multi-level and multi-sectoral actors. Finally, the development of conceptual capacities of "global citizenship," including "united citizens' organizations," as a cultural requirement for establishing global governance and the challenges of using them were examined, and proposed principles and rules were presented.

سیاست جهانی

شاپا چاپی: ۲۳۸۳-۰۱۳۳

شاپا الکترونیکی: ۴۸۹۹-۴۵۳۸

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

تبیین زمینه ها و الزامات حکمرانی جهانی

علی خواجه نائینی نویسنده مسئول، استادیار سیاستگذاری عمومی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

رایانامه: naieni@atu.ac.ir

در باره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	«استانداردها، هنجارها، ظرفیت‌های دولتی و سازمان‌های بین‌المللی» همراه با «هماهنگی اقدامات، حل مشکلات فراملی و مدیریت تعارض» عناصر اصلی حکمرانی جهانی را تشکیل می‌دهند. جهانی‌شدن به عنوان وابستگی متقابل فزاینده بین کشورها و مردم در سراسر جهان، نیاز به حکمرانی جهانی را جهت تسهیل اقدامات مشارکتی در برابر مسائل زیست‌محیطی، اقتصادی و سیاسی که ملل مختلف را تحت تأثیر قرار می‌دهد، تشدید کرده است. از هم‌گسیختگی کارکردهای اساسی دولت، تکه‌تکه شدن هویت‌های فرهنگی و پیکربندی مجدد فضاهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی از دیگر مسائلی است که ضرورت تدبیر برای برقراری حکمرانی جهانی را ایجاب می‌کند. پذیرش مفهوم حکمرانی جهانی و تلاش در جهت برقراری آن نیازمند زمینه‌ها و الزاماتی است که این مقاله به آن می‌پردازد. بر این اساس این سؤال مطرح می‌شود که برای برقراری حکمرانی جهانی چه زمینه‌ها و الزاماتی باید برقرار شود؟ فرضیه مطرح شده نیز شامل این گزاره است که تعیین نسبت میان نهادهای بین‌المللی و رژیم‌های بین‌المللی با مفهوم حکمرانی جهانی، توافق بر مشروعیت سازوکارهای حکمرانی جهانی، استفاده از شبکه‌های بازیگران دولتی و غیردولتی در سطوح ملی/فراملی و توسعه مفهوم شهروندی جهانی از مهمترین الزامات برقراری حکمرانی جهانی است. در این پژوهش، از رویکرد توصیفی - تحلیلی و ابزار گردآوری کتابخانه‌ای استفاده شده است.
کلیدواژه‌ها: حکمرانی جهانی، وابستگی متقابل، شبکه‌ها، شهروندی جهانی	
تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۹/۶ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۲/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۲/۲۵ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۵/۲۰	

استناد به این مقاله: خواجه نائینی، علی. (۱۴۰۴). تبیین زمینه ها و الزامات حکمرانی جهانی. سیاست جهانی، ۱۴(۲)، ۷-۳۱. doi: 10.22124/wp.2025.28820.3425

© نویسنده(گان)

ناشر: دانشگاه گیلان

مطالعات مختلف نشان داده‌اند که مفهوم حاکمیت ملی در معرض انتقادات زیادی قرار گرفته است. روند تحولات کنونی به سمتی بوده است که ماهیت و کارکردهای دولت دستخوش تغییراتی قرار گرفته و به سمت قلمروزدایی از دولت گرایش پیدا کرده است. در نتیجه این تحولات، سلسله مراتب‌های متعددی که دارای اقتدار بوده و هم‌پوشان نیز هستند در یک سیستم پیچیده ظاهر شده‌اند. این تحولات به ویژه با فرآیندهای جهانی‌شدن همراه بوده است. جهانی‌شدن منجر به از هم‌گسیختگی کارکردهای اساسی، تکه‌تکه‌شدن هویت‌های فرهنگی و ساختمندی مجدد فضاها، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی شده است. همه این تحولات گویای آن است که سازوکارهای سنتی موجود، جوابگوی تحولات جدید نبوده و نیاز به ابداع مفاهیم نو که تبیین‌کننده روندهای در حال ظهور باشد، بیش از پیش وجود دارد. یکی از این مفاهیم، «حکمرانی جهانی» است. حکمرانی جهانی نوعی نظم جهانی است که زمانی شکل می‌گیرد که دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و بازیگران غیردولتی؛ داوطلبانه در بحث بر سر ایجاد و به‌کارگیری هنجارها و قواعدی که همه طرف‌ها را ملزم به رعایت می‌کند، مشارکت می‌کنند. این پژوهش با تحلیل محتوای منابع موجود و با تمرکز بر ابعاد مختلف این مفهوم نوظهور، درصدد است تا زمینه‌های پیدایش و الزامات برقراری مفهوم حکمرانی جهانی را مورد بررسی قرار دهد.

۱. رهیافت نظری: حکمرانی جهانی

این ایده که می‌توان حاکمیت را تقسیم و دوباره پیکربندی کرد، یکی از مهم‌ترین ابداعات در فلسفه سیاسی مدرن است (Pauly & Grande, 2005: 11). برخی از پژوهشگران معتقدند که قلمرو دولتی می‌تواند «تقسیم» شود. به عنوان مثال، اگنیو^۱ (1994: 2009)، یکی از مهم‌ترین منتقدان «افسانه‌های حاکمیت» است، تمایز بین آنچه که قدرت «استبدادی» و «زیرساختاری» می‌نامد را برجسته می‌کند که به ترتیب به «دو کارکرد متفاوت دولت‌ها» مرتبط است: (۱) کشمکش برای قدرت در میان نخبگان و گروه‌های ذینفع در یک کشور و بین آن‌ها و نخبگان و گروه‌های ذینفع در کشورهای دیگر و (۲) ارائه خدمات عمومی که معمولاً به‌طور عمومی (توسط دولت‌ها) ارائه می‌شود. اگنیو استدلال می‌کند که تا همین اواخر، ارائه خدمات زیرساختی اساساً مبنای سرزمینی داشت، زیرا جمعیت‌هایی که از آن‌ها بهره می‌بردند به صورت سرزمینی متمرکز بودند و تکنولوژی‌های ارائه خدمات دارای یک سوگیری سرزمینی

¹ Agnew

ذاتی بودند. با این حال، قدرت زیرساختی در سراسر شبکه‌هایی قرار می‌گیرد که اگرچه در مکان‌های مجزا واقع شده‌اند، اما لزوماً در زمینه‌های جانبی که ایجاد می‌کنند، سرزمینی نیستند. استقرار جدید نیروی زیرساختی، هم از دولت موجود قلمروزدایی می‌کند و هم عضویت را حول شهرها و مناطق داخلی، مناطق و موجودیت‌های سیاسی سطح قاره‌ای مانند اتحادیه اروپا قلمرومند می‌کند (Agnew, 2009, pp. 118). پائولی و گراند^۱، استدلال می‌کنند که در نتیجه چنین فرآیندهایی، ترتیبات حاکمیت به طور فزاینده‌ای پیچیده شده است که منجر به "سلسله مراتب‌های متعدد و همپوشان" در یک سیستم "حاکمیت پیچیده" شده است. در این وضعیت جدید، «قلمرومندی هنوز اهمیت دارد»، اما اقتدار سیاسی در ابعاد مختلف عملکردی و مقیاس‌های فضایی دوباره پیکربندی شده است (Pauly & Grande, 2005: 15). این تحولات به ویژه با فرآیندهای جهانی‌شدن همراه بوده است. به عنوان مثال، سرنی^۲، استدلال می‌کند که جهانی‌شدن منجر به از هم گسیختگی کارکردهای اساسی دولت و رشد سطوح ناهموار، مقطعی و همپوشان حکمرانی و شبه حکمرانی، تکه‌تکه شدن هویت‌های فرهنگی و پیکربندی مجدد فضاها و اجتماعی، اقتصادی و سیاسی شده است (Cerny, 2010: 20).

هیرست و تامپسون^۳ خاطر نشان می‌کنند که «سیاست در حال تبدیل به چندمحوری شدن است، با دولت‌ها به عنوان یک سطح در یک سیستم پیچیده همپوشان و سازمان‌های رقیب حکمرانی». در بسیاری از موارد، قدرت به سمت سازمان‌های فراملی، «بالا» رفته و به سمت به واحدهای فرعی، «پایین» رفته است (Hirst & Thompson, 1999: 270).

کیتینگ^۴ عنوان می‌کند که چگونه استراتژی‌های مختلف برای «مدیریت سرزمینی» مورد استفاده دولت‌ها در گذشته برای ادغام گروه‌های متفاوت و تضمین یکپارچگی سرزمینی، به دلیل کاهش ظرفیت دولت‌های ملی برای ارائه خدمات تضعیف شده است. در یک اقتصاد جهانی شده، مدیریت منافع مختلف در داخل مرزها به مانند گذشته برای دولت‌ها دشوار شده است که منجر به تمرکززدایی در برخی از کارکردها یا قدرت‌های تصمیم‌گیری دولت‌ها و حوزه‌های رقابتی شده است (Keating, 2001: 53). یک استدلال رایج برای ظهور حکمرانی جهانی این است که بشر وارد دوران جدیدی شده است که در آن دولت‌های ملی دیگر نمی‌توانند یگانه حافظ امنیت باشند (Deudney, 2007: 28). همچنین بنا به

¹ Pauly & Grande

² Cerny

³ Hirst & Thompson

⁴ Keating

استدلال برخی دیگر از نویسندگان، بشر برای حل مشکلات فوری که ماهیتی فراملیتی دارند -مانند تغییرات اقلیمی، مهاجرت، بی‌ثباتی مالی یا تکثیر سلاح‌های کشتار جمعی- و نیازمند اقدامات در سطح جهانی هستند، نیاز به یک دولت جهانی دارد (Cabrera, 2010: 520). "جهانی‌شدن" -وابستگی متقابل فزاینده بین کشورها و مردم در سراسر جهان- نیاز به قوانین و حکمرانی جهانی را جهت تسهیل اقدامات مشارکتی در زمینه مسائل زیست‌محیطی، اقتصادی و سیاسی که ملل مختلف را تحت تأثیر قرار می‌دهد، تشدید کرده است (Barnett and Duvall, 2009: 12-15).

در شرایط جدید تکنولوژیکی حاضر، مواجهه با فعالیت‌های تروریستی تحت حمایت دولت‌ها یا افراد، حتی توسط دولت-ملت‌های بزرگ دیگر ممکن نیست و تأمین امنیت شهروندان به تنهایی دشوار است. از این رو، همان طور که در حالت طبیعی هابز، ترس از مرگ خشونت‌آمیز سبب تسلیم افراد به یک قدرت واحد می‌شود، تغییر زیاد در قدرت نیروهای تخریب، این امر را برای دولت‌ها نیز کاربردی می‌سازد. این واقعیت که کشورهای نسبتاً معدودی دارای سلاح‌های هسته‌ای هستند، قدرت استدلال امروز را محدود می‌کند، اما اگر سلاح‌های هسته‌ای و سایر سلاح‌های کشتار جمعی گسترش پیدا کنند، این موضوع مستدل‌تر می‌شود. آیا ما به یک مرجع مرکزی در جهانی نیاز داریم که در آن دسترسی به سلاح‌های کشتار جمعی در حال آسان‌تر و ارزان‌تر شدن است؟ (Korab-Karpowicz, 2020: 18-29). حکمرانی جهانی از حکمرانی دولتی به کشورهایی منفرد که درگیر سیاست قدرت بودند، تکامل یافته است. فرآیند تصمیم‌گیری «حکمرانی قدیمی» دولت-محور سنتی را می‌توان به‌عنوان فرآیندی از بالا به پایین و سلسله‌مراتبی توصیف کرد (Pierre, 2000: 36-48). در مقابل، حکمرانی جهانی مدرن از مرزهای دولت-ملت فراتر می‌رود و به خطوط سرزمینی وابسته نیست (Cadman, 2009: 100-120).

حکمرانی جهانی نوعی نظم جهانی است که زمانی شکل می‌گیرد که دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و بازیگران غیردولتی؛ داوطلبانه در بحث بر سر ایجاد و به‌کارگیری هنجارها و قواعدی که همه طرف‌ها را ملزم به رعایت می‌کند، مشارکت می‌کنند. با این حال، اگر حکمرانی جهانی واقعاً مؤثر، دموکراتیک و مشروع باشد، نمی‌تواند از نظر ایدئولوژیک مغرضانه باشد و باید بر اساس مسئولیت‌پذیری همه بازیگران درگیر در آن شکل بگیرد. به‌ویژه، «رشد قدرت سیاسی تجارت [جهانی] منجر به افزایش تقاضای عمومی برای کسب‌وکار جهت بر عهده گرفتن مسئولیت اجتماعی می‌شود» (Fuchs, 2007: 173).

تمرکز ادبیات حکمرانی جهانی بر جنبه‌های ساختاری این پدیده را می‌توان با این واقعیت تبیین کرد که این امر دال اصلی تغییر در مدیریت نظم جهانی است. ظهور بازیگران جدید در عرصه جهانی، قدرت

رو به زوال دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی در این عرصه، ظهور ابتکارات جهانی خارج از حوزه‌های سنتی و عملکرد مستقل رژیم‌های حکمرانی جهانی به پیدایش این مفهوم جدید کمک کرده است. با این حال، این سؤال مطرح می‌شود که آیا حکمرانی جهانی یک پدیده کاملاً جدید است یا خیر؟ به عبارت دیگر آیا روش‌های قدیمی مدیریت بین‌المللی دارای ویژگی‌های حکمرانی جهانی بوده‌اند تا جایی که بتوانیم آن‌ها را بخشی از این پدیده بدانیم؟ ممکن است استدلال شود که مفهوم حکمرانی جهانی باید به عنوان یک پیوستار از گذشته تاکنون در نظر گرفته شود و همه رژیم‌های مدیریت جهان، حداقل از زمان تأسیس سازمان ملل در سال ۱۹۴۵، تا حدودی ویژگی‌های حکمرانی جهانی را دارند (Talias, 2018: 134). تحول از حکومت به حکمرانی در سطح محلی و بین‌المللی نیز با طیف وسیعی از مزایا و چالش‌ها مشخص می‌شود. مزایای حکمرانی شامل توانایی در مدیریت مسائل پیچیده از طریق مشارکت دادن همه بازیگران دخیل، ادغام دانش، تجربه و سایر داشته‌های بازیگران مختلف و غلبه بر اختلافات و تضادها از طریق همکاری و تصمیم‌گیری به شیوه‌ای غیرسلسله‌مراتبی و مشارکتی است (Smouts, 1998: 84). در واقع، عناصر حکمرانی جهانی شامل «استانداردها، هنجارها، ظرفیت‌های دولتی و سازمان‌های بین‌المللی» همراه با «هماهنگی اقدامات، حل مشکلات فراملی و مدیریت تعارض» در کنار همدیگر حکمرانی جهانی را تشکیل می‌دهند (Benedict, 2015: 65-81).

حکمرانی جهانی را می‌توان به صورت هدایت رفتار بازیگران به سمت یک هدف واحد یا مشترک از طریق تنظیم قوانین، استانداردها و دستورالعمل‌ها یا از طریق حمایت هدفمند درک کرد (Roger et al., 2017: 5-6). در مورد نقاط ضعف نظم جدید موارد زیر مطرح است: نیاز به ترکیب بسیاری از ذینفعان و فقدان اقتدار مرکزی ممکن است زمان تصمیم‌سازی را افزایش دهد، منابع را کاهش دهد و ممکن است به مصالحه‌های قابل توجهی برای دستیابی به توافق نیاز باشد (Stoker, 1998: 20).

ویس و تاکور^۱ این چالش‌ها را این گونه خلاصه می‌کنند: «هماهنگی و همکاری در نتیجه افزایش تعداد بازیگران و وجود گروه‌های غیرمتمرکز و غیررسمی به‌طور فزاینده‌ای پیچیده و سخت می‌شود» (Weiss and Thakur, 2010: 25-45). همچنین تمایز انترناسیونالیسم و حکمرانی جهانی نیز مطابق ابعاد جدول ۱ برجسته است.

¹ Weiss and Thakur

جدول ۱. از انترناسیونالیسم تا حکمرانی جهانی (Talias, 2018: 135)

انترناسیونالیسم	حکمرانی جهانی
ویژگی‌های کلان	
یک لایه یا سطحی از سیاست‌گذاری در عرصه بین‌المللی	سیاست‌گذاری چندلایه‌ای که بر عرصه بین‌المللی، محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی تأثیرگذار است
مرکزیت بازیگران دولتی در صحنه بین‌المللی	تعدد بازیگران در صحنه بین‌المللی: دولت‌ها، شرکت‌های فراملی، سازمان‌های غیردولتی، گروه‌های مدنی و افراد
نهادهای رسمی و باثبات	ترتیبات چند نهادی: رسمی، غیررسمی، موقت و مستمر
اقتدار یکپارچه و متمرکز است. آنارشی با نظم	اقتدار هم یکپارچه و هم تکه‌تکه است. تعدد "حوزه اقتدار"
بر مشکلات چالش برانگیز مؤثر بر تعاملات بین‌المللی تمرکز دارد	تمرکز بر مسائل چالش برانگیز مؤثر بر مسائل جهانی، به‌عنوان مثال گرم شدن کره زمین است
تلاش برای انسجام و یکپارچگی بین کشورهای مستقل	تلاش برای هماهنگی و مشارکت
ویژگی‌های خرد	
مشارکت محدود به اعضا است؛ روابط مبتنی بر معاهدات یا منشورهایی است که رعایت آن‌ها الزامی است	مشارکت برای همه ذینفعان آزاد است. روابط مبتنی بر انتخاب داوطلبانه و تمایل به همکاری
دستور کار توسط اعضای رسمی تعیین می‌شود	دستور کار توسط همه اعضا به صورت مشارکتی تنظیم می‌شود
مسائل به صورت ساده و قابل پیش‌بینی در نظر گرفته می‌شوند و به صورت خطی مورد بررسی قرار می‌گیرند	مسائل پیچیده تلقی می‌شوند و به شیوه‌ای تطبیقی و اکتشافی مورد بررسی قرار می‌گیرند
حکمرانی سلسله‌مراتبی و از بالا به پایین است و تصمیمات توسط اعضا گرفته می‌شود.	حکمرانی افقی (در شبکه‌ها) و از پایین به بالا است. تصمیمات شامل نظرات همه طرف‌ها است، بدون توجه به وضعیت رسمی آن‌ها
حکمرانی بر اساس قوانین سخت، مقررات و قراردادهای الزام‌آور و بدون اجبار است	حکمرانی بر اساس قدرت نرم و قواعد ناشی از مذاکره و متقاعدسازی است
تمرکز عمده بر قطعنامه‌ها و اجرا است و نتایج از قبل برنامه‌ریزی شده است	فرآیندها به اندازه قطعنامه‌ها و اجرا مهم هستند. نتایج منعطف و نامطمئن هستند، در طول مسیر شکل می‌گیرند و اصلاح می‌شوند

۱-۲. حکمرانی جهانی و نهادهای بین‌المللی

نهادهای بین‌المللی، مجامع اصلی حکمرانی جهانی را شکل می‌دهند. نهادهای بین‌المللی که بازیگران به طور هدفمند از طریق مذاکره آن‌ها را ایجاد کرده‌اند، این حکمرانی را برقرار می‌کنند، زیرا سیستم‌هایی از قوانین و شیوه‌ها را ایجاد می‌کنند که نقش‌های رفتاری را تجویز می‌کنند، فعالیت را محدود می‌کنند و انتظارات بازیگران را شکل می‌دهند (Young, 1989; Simmons and Martin, 2002: 25). در مقابل، قاعده‌مندی‌ها و شیوه‌هایی که از رفتار ناهماهنگ بازیگران در نظام بین‌المللی پدید می‌آیند («نهادهای خودانگیخته»: Young, 1982: 55-69) ابزار حکمرانی را شکل نمی‌دهند. نهادهای حکمرانی بین‌المللی مورد توجه در اینجا به طور کلی دارای دو جزء اصلی هستند: (۱) قواعد و هنجارهای ماهوی که می‌توانند رفتارهای مرتبط دولت‌ها و سایر بازیگران را در رابطه با موضوع مورد بحث (مانند تغییرات اقلیمی، تجارت جهانی و غیره) تجویز، ممنوع، مجاز یا هدایت کنند و (۲) قواعد رویه‌ای برای تصمیم‌گیری و اجرای تصمیم‌ها (از جمله در مورد قوانین ماهوی) و در نتیجه فراهم کردن زمینه‌هایی برای تبادل، مشورت و تصمیم‌گیری (Gehring, 1994: 45-65).

نهادهای بین‌المللی به طور سنتی شامل دو نوع ترتیبات حکمرانی بین‌دولتی هستند. اولاً، سازمان‌های رسمی بین‌المللی، مانند سازمان تجارت جهانی (WTO)، سازمان خواربار و کشاورزی (FAO)، یا صندوق بین‌المللی پول (IMF) معمولاً حاصل توافق‌نامه‌های بین‌دولتی هستند که اساسنامه سازمان را ایجاد می‌کنند. آن‌ها دارای ویژگی‌های یک کنشگر هستند، از جمله مکان فیزیکی («کرسی»)، مجموعه کارکنان (دبیرخانه) و معمولاً شخصیت حقوقی. ثانیاً، رژیم‌های بین‌المللی در خدمت حکمرانی بر امور خاص معمولاً بر اساس معاهدات بین‌دولتی که از طریق تصمیم‌گیری‌های بعدی توسط طرفین توسعه می‌یابد، هستند (Young, 1986: 55-65).

۲-۲. نقش رژیم‌های بین‌المللی در حکمرانی جهانی

رژیم‌های بین‌المللی یکی از رویکردهای نظری برای توصیف و تبیین همکاری در درون سیستم بین‌المللی هستند (Krasner, 1982). این امر بر تعریف کراسنر^۱ (1982, 186) از رژیم‌های بین‌المللی به عنوان مجموعه‌ای از «اصول، هنجارها، قواعد و رویه‌های تصمیم‌گیری ضمنی یا صریح که انتظارات بازیگران در حوزه معینی از روابط بین‌الملل حول آن‌ها همگرا می‌شود» متکی است. اثربخشی رژیم،

¹ Krasner

متکی بر عملکرد نهادها، سازمان‌ها، دولت‌ها و نهادهای بین‌المللی است که مجموعه‌ای از اصول، قواعد و هنجارهای مشترک در یک حوزه خاص از کنش بین‌المللی دارند. اگرچه رژیم‌ها شامل معاهدات رسمی و قوانین ملی می‌شوند، اما برای توسعه و اجرای رفتار استاندارد در حوزه‌ای از سیاست جهانی به هنجارها و شبکه‌های غیررسمی نیز متکی هستند (Krasner, 1983: 25). تئوری رژیم در روزهای اولیه خود نسبتاً دولت محور بود (Arts, 2000: 520-525).

با این حال، رژیم‌های غیررسمی و همچنین جنبه‌های غیررسمی رژیم‌ها مانند هنجارهای مستتر یا ضمنی، اهداف و منافع بازیگران و انتظارات مرتبط نیز نقش مهمی ایفا می‌کنند و ممکن است در عین حال معنادار باشند، اگرچه هنوز نقشی در دستیابی به توضیحات جامع‌تر برای عملکرد رژیم نداشته باشند. دیمیتروف^۱ (2005) مفهوم غیررژیم را ابداع کرد. ابداع او شامل یک توافق ضمنی غیررسمی بین اعضای انجمن جنگل سازمان ملل برای به‌کارگیری یک نهاد به‌عنوان نوعی فریب برای جلوگیری از قانون‌گذاری معنادار بود (Dimitrov, 2005: 8-12).

بر همین اساس، یک رژیم بین‌المللی تحت عنوان «مجموعه‌ای از اصول، هنجارها، قواعد و رویه‌های تصمیم‌گیری - که هر کدام دارای جنبه‌های رسمی و به همان اندازه غیررسمی هستند - که پیرامون آن‌ها انتظارات هر یک از بازیگران رسمی و غیررسمی در یک حوزه معین از روابط بین‌الملل همگرا می‌شوند» را می‌توان مفهوم‌سازی کرد. بر این اساس، غیررژیم مجموعه‌ای از اصول است که انتظارات رسمی و غیررسمی بازیگران در مورد فقدان اقدام، عدم تنظیم یا عدم تصمیم‌گیری در حوزه‌ای معین از روابط بین‌الملل حول هر یک از آن‌ها همگرا می‌شود (Giessen, 2018: 10).

مفهوم رژیم بین‌الملل از دانش روابط بین‌الملل سرچشمه می‌گیرد که در آن تفکر آکادمیک به‌طور سنتی به سیاست‌های کلان، ساختارهای همکاری بین‌المللی و دلایل اساسی برای (عدم) همکاری، عمدتاً بین دولت‌ها اختصاص دارد. تحقیقات روابط بین‌الملل تاکنون توجه کمتری به برنامه‌ها و دوره‌های عمل دقیق و اغلب فنی در موارد همکاری منتج از رژیم‌ها داشته است، امری که از آن به‌عنوان سیاست‌گذاری رژیم یاد می‌شود (Sarker et al., 2018: 460). در مقابل، سیاست‌گذاری رژیم، برخلاف ساختارهای رژیم، اغلب دچار سردرگمی است و یا از نظر مفهومی به‌عنوان ویژگی متمایز روابط بین‌الملل و پیامدهای داخلی آن در نظر گرفته نمی‌شود. این برنامه‌ها و مجموعه اقدامات شامل موارد زیر است: (۱) موضوعاتی

¹ Dimitrov

که مورد توجه سیاست گذاری رژیم است، ۲) اهداف سیاست گذاری، ۳) ابزارهای سیاست گذاری و همچنین ۴) مقررات اجرا، از جمله بازیگران مجری (Krott, 2005: 20). بنابراین، سیاست گذاری رژیم، همان بخش از یک رژیم است که علاوه بر ساختارهای خود، در واقع نوعی کنش را از درون یک رژیم معین امکان پذیر می کند. رژیم های بین المللی بر نحوه تعامل بازیگران تأثیرگذار هستند و پیامدهای توزیعی مهمی دارند. گسترش قواعد و نهادهای بین المللی مختلف منجر به ایجاد و برقراری طیف گسترده ای از اشکال موجود همکاری بین المللی در سطوح چندجانبه، منطقه ای، دوجانبه و غیررسمی شده است. روابط بین الملل و ادبیات حکمرانی جهانی توجهات را به «پیچیدگی رژیم» جلب کرده اند که می توان آن را به عنوان روشی تعریف کرد که دامنه و هدف دو یا چند نهاد بین المللی با هم تلاقی پیدا می کنند و یا تلاقی ها و ترتیبات بین المللی با یکدیگر پیوند می خورند. رژیم های تودرتو رژیم هایی هستند که در آن نهادها در حلقه های متمرکز درون یکدیگر قرار گرفته اند. رژیم های همپوشان به نهادهای متعددی اشاره می کنند که در یک موضوع خاص، اقتدار و اختیار عمل دارند، اما توافقی متقابلاً انحصاری یا فرعی نیستند (Alter and Meunier 2009: 15).

انتقادات مختلفی از نقش رژیم های بین المللی در حکمرانی جهانی می شود: اولاً، تئوری رژیم، حداقل در مراحل اولیه خود با علاقه کمتر به نقش و نفوذ بازیگران غیردولتی (سازمان های غیردولتی، گروه های ذینفع صنعتی، جنبش های اجتماعی) مشخص است. از این رو، به طور کلی ماهیت بین دولتی و میان-دولتی دارد و بنابراین روابط فراملی (که مستقیماً از محلی به جهانی می رود و بالعکس، فراتر از مرزهای ملی و بوروکراسی های دولتی است) نادیده گرفته می شوند. دوماً، نظریه رژیم غالباً یک معماری عمودی از حکمرانی بین المللی و چند سطحی را مفروض می گیرد. رژیم - مجموعه قواعد، هنجارها، ارزش ها و رویه ها در یک حوزه موضوعی خاص - «در رأس» نظام دولتی بین المللی قرار دارد، در حالی که اجرا باید «در پایین» و توسط تک تک دولت ها صورت گیرد. در صورت عدم اجرا، تحریم های از بالا به پایین باید مطابق با تئوری نهادی کلاسیک بر نیروهای خودسر اعمال شود (اگرچه تحریم ها عمدتاً در قوانین بین المللی وجود ندارند). نهایتاً، نظریه رژیم اغلب به قوانین و مقررات رسمی نسبت به هنجارها، ارزش ها و ابزارهای غیرالزام آور جهانی اولویت می دهد. این موارد، تأثیرات احتمالی هنجارها و گفتمان های بین المللی را بر کنش های محلی کم می کند (Arts et al, 2024). همان گونه که محققان در مورد این مسئله که رژیم های بین المللی هنجارهایی برای همکاری بین المللی یا همکاری بین نهادی شکل می دهند، بحث می کنند، رژیم ها به ناچار به تغییرات اساسی در منافع بازیگران منجر می شوند (Alter and Raustiala

10: Pratt, 2018; 2018). دولت‌ها ممکن است برای تضعیف مقررات سازمان‌های بین‌المللی سعی کنند ترجیحات خود را از طریق مجموعه‌های مختلف قانون‌گذاری تحمیل کنند و نهادهایی ایجاد کنند که با قوانین وضع‌شده توسط رژیم‌های موجود در تضاد باشد (Raustiala & Victor, 2004: 280-290). اگر یک بازیگر خاص در یک رژیم، قدرت چانه‌زنی مسلطی داشته باشد؛ کشورهایی با ترجیحات مختلف با حرکت به سمت یک رژیم جایگزین، تنش استراتژیک را تحریک خواهند کرد. هنگامی که منافع خاص و قدرتمند، سازمان‌های بین‌المللی را تحت سلطه می‌گیرند، این امر می‌تواند باعث تعقیب انتخاب‌های دیگر توسط اعضای رژیم یا ظهور سازمان‌های متقابل شود (Mansfield, 1995: 565). این امر به ویژه زمانی مصداق دارد که یکی از اعضا با دستور کار غالب نهاد بین‌المللی مخالفت کند که ممکن است منجر به حرکت کشورهای رقیب و همفکر به نهادهای موازی شود. رژیم‌های جایگزین به دولت‌های قدرتمند امکان برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ریزی مازاد را می‌دهند، بنابراین امکان کنترل پویایی قدرت را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند که بیشتر با نیت و ترجیحات آن‌ها مطابقت دارد (Drezner, 2009: 66). در واقع می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از پتانسیل نظریه رژیم‌ها برای تبیین نظری استقرار حکمرانی جهانی با چالش‌هایی که گفته شد روبروست و باید با افزودن «مؤلفه‌های نظری جدید» به چارچوب رژیم‌ها، استفاده از آن را در نظریه‌های حکمرانی جهانی تقویت کرد.

۳-۲. نقش «مشروعیت» در حکمرانی جهانی

مشروعیت، مفهومی حیاتی برای مطالعه حکمرانی جهانی و سیاست بین‌الملل است. توافق گسترده‌ای در این زمینه وجود دارد که مشروعیت برای معماری عملکردی حکمرانی جهانی ضروری است (Biermann and Gupta, 2011: 1856). تعدادی از محققان رویکردی هنجاری یا رویکردی با ریشه سیاسی به مشروعیت دارند. در این رویکرد، مشروعیت از پابندی به یک اصل خاص یا مجموعه‌ای از اصول، مانند فرآیندهای تصمیم‌گیری دموکراتیک یا احترام به حقوق بشر ناشی می‌شود. به عبارت دیگر، در این رویکرد، مشروعیت به معنای اعطای متناسب اقتدار، یعنی اعمال مشروع قدرت بر مبنای هنجاری خاص است. این دیدگاه بر «کسری دموکراتیک» در سازمان‌های بین‌المللی اشاره دارد، زیرا در اغلب موارد، حکمرانی جهانی بر اساس همان اصول دموکراسی انتخاباتی که مشخصه فرآیندهای سیاسی داخلی هستند، عمل نمی‌کند (Beetham, 2013; Moravcsik, 2004: 340). در سوی دیگر، برخی از متخصصان به‌طور فزاینده‌ای از رویکرد جامعه‌شناختی به مشروعیت دفاع کرده‌اند و استدلال می‌کنند که مشروعیت یک فرآیند حکمرانی مستقیماً از پابندی به اصول سیاسی ناشی نمی‌شود، بلکه بیشتر از پذیرش مخاطبان

- هم شهروندان به طور عام و هم احزاب به طور خاص - نشأت می گیرد (Weber, 1978: 20-40). از این منظر، مشروعیت سازی فرآیندی اجتماعی است که از طریق آن اقتدار اعطا می شود و به طیفی از بازیگران اجازه می دهد تا به صورت حکمران مناسب و به طور بالقوه متمایز از تفویض رسمی اقتدار، مانند یک قیمومیت قانونی، دیده شوند. تحقیقات در این زمینه بر نمونه های تجربی مشروعیت در حکمرانی جهانی متمرکز است و برای شناسایی «مخاطبان» فرآیندهای حکمرانی و بررسی دیدگاه های آنها نسبت به نهادهای خاص تلاش می کند (Anderson et al., 2019: 670).

حکمرانی موفق مستلزم رضایت و مقبولیت کسانی است که فعالیت آنها تحت نظارت است. به عبارت دیگر، جهت مؤثر بودن، مشروع بودن اقدامات و نهادهایی که اعمال را محدود می کنند باید پذیرفته شود. این جنبه از حکمرانی جهانی معاصر، همچنان دچار مشکل است. در تئوری های دولت، قراردادهای اجتماعی بین شهروند و حکومت به این امر بستگی دارد که شهروندان در برابر حمایت مادی از برخی حقوق خود چشم پوشی کنند. اما چنین قرارداد اجتماعی در سطح جهانی وجود ندارد (Barnett and Duvall, 2005: 20-30). در نهایت، مطالبات مربوط به مشروعیت بر اساس آنچه به خوبی کار می کند، چه چیزی کارآمد است، یا چه چیزی از دید کسانی که به دنبال راه حل هایی برای هماهنگی فرامرزی و مسائل مصلحت عمومی هستند، معقول است، قرار دارد (Deudney, 2007: 8-26). در حالی که برخی از تعاریف حکمرانی جهانی بر مدیریت بی طرف امور انسانی تأکید می کنند، یک مؤلفه هنجاری قوی در این زمینه وجود دارد که فرضیات اساسی را در مورد اینکه چه کسی و با چه استانداردهایی حکمرانی می کند، مطرح می کند (Barnett and Finnemore, 2004: 48-58).

قوی ترین چالش ها در برابر شیوه های فعلی حکمرانی جهانی، مورد اشاره تحلیلگران کشورهای در حال توسعه است که عنوان می کنند، استانداردها و هنجارهای جهانی در حال ظهور بر اساس منافع و ارزش های کشورهای صنعتی شکل می گیرد (Hurrell, 2007: 10-15). آنها عنوان می کنند که تسلط سیاست قدرت در نهادهای بین المللی، نابرابری ثروت بین شمال و جنوب، عدم تحمل تفاوت در ارزش ها، توسل به زور برای حل تعارضات بین المللی و نادیده گرفتن تخریب محیط زیست از کاستی های اصلی حکمرانی جهانی هستند. نظریه پردازان سیاسی اروپایی، چالشی را در خصوص مسئله ریشه های مشروعیت دموکراتیک مطرح کرده اند. اتحادیه اروپا به عنوان یک نهاد فراملی با «نمایندگی بین دولتی»، نهادهای فراملی و تنها یک ارگان بازنمایی کننده نسبتاً ضعیف، نمی تواند به مانند دولت-ملت دموکراتیک ادعای مشروعیت داشته باشد. در این نگاه، مشروعیت را می توان از ابعاد مختلف مورد توجه قرار داد.

ورودی مشروعیت به «پاسخگویی اتحادیه اروپا به نگرانی‌های شهروندان در نتیجه مشارکت مردم» اشاره دارد و خروجی مشروعیت به «اثربخشی نتایج سیاست‌گذاری اتحادیه اروپا برای مردم». اشمیت حوزه سومی به این موضوع اضافه کرده است: «توان عملیاتی مشروعیت» که کیفیت فرآیند حکمرانی را برجسته می‌کند و «از نظر کارآمدی، پاسخگویی و شفافیت فرآیندهای حکمرانی اتحادیه اروپا همراه با فراگیر بودن و شمولیت آن‌ها در زمینه مشاوره با مردم مورد ارزیابی قرار می‌گیرد» (Schmidt, 2013: 2). به عنوان مثال می‌توان مشروعیت دموکراتیک پلتفرم‌های آنالین جهانی را بر اساس همین معیارها ارزیابی کرد. درک کامل مشروعیت حکمرانی جهانی پلتفرم‌ها، مستلزم ارزیابی آن با سه معیار اشاره شده است. یک پلتفرم می‌تواند در یک معیار از مشروعیت امتیاز بالایی داشته باشد اما در سایر معیارها امتیاز پایینی داشته باشد. با توجه به پلتفرم‌ها، ورودی مشروعیت بر توانایی شهروندان در نقش خود برای کنترل شکل پلتفرم، از جمله چرایی و چگونگی یک پلتفرم متمرکز است. کلید اصلی، مسئله مسئولیت‌پذیری تصمیم‌گیرندگان است. در این زمینه دو معیار وجود دارد:

- درجه‌ای که تأثیرات اکثریت از طریق نمایندگی یا مشارکت در ساختارهای حکمرانی تجلی می‌یابد.
- حضور یک نهاد سیاسی خودخوانده.

توان عملیاتی مشروعیت به کیفیت فرآیندهای حکمرانی اشاره دارد. در اینجا، چهار معیار فهرست شده اشمیت (Schmidt, 2013: 6-7) به صورت عمده معرفی می‌شود:

- شفافیت - آیا مردم اطلاعات کافی در مورد فرآیندهای تصمیم‌گیری و قوانین برای پاسخگو کردن قانون‌گذاران دارند؟
- اثربخشی - آیا فرآیند واقعاً به نتیجه مورد نظر خود به شیوه‌ای کارآمد نائل می‌شود؟
- مسئولیت‌پذیری - آیا پلتفرم‌ها و کارکنان پلتفرم‌ها مورد ارزیابی قرار می‌گیرند (و پاسخگو می‌شوند؛ یعنی آیا با عواقب تصمیم‌های خود مواجه می‌شوند)؟
- شمولیت و بازبودن نسبت به مشارکت جامعه مدنی - آیا به گروه‌های جامعه مدنی نقش دائمی در ایجاد و یا اجرای سیاست‌ها و قوانین پلتفرم‌ها داده شده است؟

در همین حال، خروجی مشروعیت، نتیجه نهایی فعالیت یک پلتفرم را در نظر می‌گیرد که شامل دو عامل است:

- تا چه حد اقدامات پلتفرم باعث ارتقای زندگی افراد متأثر از آن می‌شود
- میزان تناسب این اقدامات با ارزش‌ها و هویت افراد متأثر از اقدامات مذکور تا چه میزان است.

در نهایت، تأثیرات متقابل این سه معیار مشروعیت را باید با یکدیگر در نظر گرفت. ورودی و خروجی مشروعیت می‌توانند مکمل یکدیگر باشند: برای مثال، ورودی بالای مشروعیت ممکن است بتواند خروجی پایین مشروعیت را جبران کند. در همین حال، ورودی و/یا خروجی پایین مشروعیت، می‌تواند توان عملیاتی بالای مشروعیت را نفی کند. نکته مهم این است که توان عملیاتی بالای مشروعیت کمترین تأثیر را بر ورودی و یا خروجی مشروعیت دارد، در حالی که توان عملیاتی پایین مشروعیت تأثیر منفی بر ورودی و/یا خروجی مشروعیت دارد (Haggart and keller, 2021: 2-9).

۴-۲. نقش شبکه بازیگران در حکمرانی جهانی

در عصر جهانی‌شدن اغلب مشاهده می‌شود که دولت-ملت‌ها به‌طور فزاینده‌ای تحت تأثیر تصمیماتی هستند که کنترل کمی بر آن‌ها دارند. این امر نتیجه درگیر شدن بسیاری از بازیگران غیردولتی، به‌ویژه شرکت‌های چندملیتی و سازمان‌های غیردولتی و نیز گروه‌های ذینفع مختلف (مانند کسب و کارها، اتحادیه‌های کارگری، انجمن‌های کار و تجارت، سازمان‌های حقوق مدنی) در سیاست جهانی است. فوکس^۱ در کتاب تأثیرگذار خود تحت عنوان "قدرت کسب و کار در حکمرانی جهانی"، به بررسی این مسئله می‌پردازد که چگونه فعالیت شرکت‌های فراملیتی در قالب لابی‌گری و تأمین مالی انتخابات در بیست سال گذشته به‌طور چشمگیری افزایش یافته و بر تصمیم‌گیری‌های سیاسی سازمان‌های بین‌المللی و بسیاری از ملت‌ها تأثیرگذار بوده است (Fuchs, 2007: 30-36). این تأثیر در سیاست‌های خرد مقیاس مانند سیاست‌های زیست‌محیطی یا اقتصادی، چشمگیر است و در سیاست‌های کلان‌مقیاس مانند روابط بین‌الملل یا امنیت، پایین است. با این حال، این تأثیرگذاری در حال افزایش است که نشان‌دهنده پتانسیل قابل توجه کسب و کارهای بزرگ جهت گسترش بیشتر فعالیت‌های سیاسی جهانی خود است (Smith,

¹ Fuchs

98-66: 2000). جیمز روزنا^۱ (1988) بر اهمیت روابط فراملی بازیگران غیردولتی برای درک سیاست بین‌الملل در کنار قدرت و منافع دولت‌ها تأکید کرده است. کاستلز^۲ (2000) با نگاهی به شبکه‌های جهانی، فرامرزی و در حال گسترش افراد و سازمان‌ها که توسط انقلاب تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات و شبکه جهانی وب تقویت شده‌اند، این دیدگاه را تقویت کرد و در عین حال نشان داد که این امر چگونه هویت‌ها و نیروهای متقابل جدید و همچنین برندگان و بازندگان جدید اقتصاد جهانی را شکل داده است. شوو^۳ و همکاران (2012) نیز جهان را به عنوان مجموعه‌های فرامرزی از کنش‌ها مفهوم‌سازی کردند که در آن، عناصر کنش‌ها (معنا، مواد، شایستگی‌ها) از یک مکان به مکان دیگر از طریق حامل‌های مختلف (افراد، وسایل نقلیه، کتاب‌ها، اینترنت و غیره) منتقل می‌شوند. برخلاف نگاه سلسله مراتبی سیاست و جامعه، این دیدگاه تعمداً افقی است. اگرچه این بدان معنا نیست که قدرت در چنین شبکه‌ای اعمال نمی‌شود، بلکه به این معنا است که به صورت سلسله مراتبی عمل نمی‌کند و از طریق ارتباطات و موقعیت‌ها در شبکه و تبادل نابرابر معانی، مواد و صلاحیت‌ها عمل می‌کند. هر چه یک کارگزار در یک شبکه موقعیت مرکزی‌تر باشد و هر چه در تعاملات بیشتری شرکت داشته باشد، قدرتمندتر خواهد بود و چنین قدرتی قطعاً بین کارگزارها به‌طور نابرابر در شبکه‌ها تقسیم می‌شود (Shove et al, 2012: 20-30). حکمرانی جهانی را می‌توان به عنوان یک سیستم اجماع-محور که شامل تعامل بین بازیگران مختلف و تصمیم‌گیری چند سطحی است، توصیف کرد (Secco et al, 2011: 73-76).

از آنجایی که این حکمرانی جدید متکی بر مشارکت بازیگران مختلف در تصمیم‌گیری است، همکاری بازیگران دولتی و خصوصی ضروری است. در این ترتیبات، شبکه‌سازی مشترک، تصمیم‌گیری، هماهنگی و همکاری بین بازیگران چند سطحی و چندبخشی حیاتی است (Stoker, 1998: 20-24). با افزایش فعالیت‌های فراملی، برجسته‌تر شدن بازیگران غیردولتی و واگذاری اختیارات دولت‌های ملی به بخش‌های خصوصی، ترتیبات نهادی جدیدی برای مدیریت روابط جهانی ایجاد شده است. این ترتیبات به عنوان نهادهای ترکیبی یا مشارکت‌های دولتی-خصوصی نامیده می‌شوند، زیرا سازمان‌های بخش خصوصی و انواع سیستم‌های تشویقی را با سازمان‌های دولتی برای دستیابی به مصلحت عمومی ترکیب می‌کنند. این نهادها قوانین استاندارد، ترتیبات بازار خصوصی، سازمان‌های غیردولتی مبتنی بر هنجارها

¹ James N. Rosenau

² Castells

³ Shove

و سازمان‌های دولتی - ملی و بین‌المللی - را در هم ادغام می‌کنند (Benedict, 2015: 120-136). توسعه سیاست جهانی و اجرای قوانین مشترک به شبکه‌های غیررسمی سازمان‌ها و افراد بستگی دارد. این شبکه‌ها متشکل از افرادی هستند که منافع مشترکی در ارائه خدمات عمومی دارند که ممکن است توسط هیچ دولت-ملتی ارائه نشود. این شبکه‌های کنش فراملی (Keck and Sikkink, 1998: 22-36) یا جوامع معرفتی (Haas et al., 1993) اطلاعات، مستندسازی و راه‌حل‌های جایگزین را برای مشکلات سیاستگذاری جهانی از طریق شبکه‌های ارتباطی که گاهی حول انجمن‌های حرفه‌ای و نهادهای علمی شکل می‌گیرند، ارائه می‌کنند. تغییرات مداوم در وابستگی‌های متقابل بین اقتدارهای ملی، سازمان‌های فراملی و سایر بازیگران غیردولتی منجر به «شبکه‌های جهانی پیچیده‌ای می‌شود که در حال بازتوزیع قدرت و نفوذ در فضاهای سیاسی به روش‌های جدید هستند که تخصص و نفوذ را دوباره شکل‌بندی می‌کنند، امری که سیاست‌گذاری‌ها را تغییر می‌دهد» (Savage et al. 2021: 311-312).

بنابراین، شبکه‌های سیاست‌گذاری می‌توانند ابزار مفهومی قدرتمندی برای مشاهده این تعاملات عمومی غیرقابل حکمرانی باشند، زیرا شبکه‌های جدید «می‌توانند به‌عنوان خالق فضاهای مشارکت در عرصه جهانی باشند که مشارکت بازیگران جدید را گسترش می‌دهند» (Stone, 2008: 31). نقش نیروهای فراملی غیردولتی، مشورتی است. این نیروها منافع تجاری یا منافع کشورهای مستقل را بازنمایی نمی‌کنند. بلکه اصول و ارزش‌ها را در مرکز توجه سیاست‌گذاران و کسب و کارها قرار می‌دهند. نقش آن‌ها نظارت بر فعالیت‌های حکمرانی جهانی دولت‌ها و شرکت‌ها است (Woods, 2002: 27). تئوری شبکه‌های مولد حکمرانی^۱؛ توسعه ابزارها، محصولات یا استانداردهای نظارتی جهانی و انطباق و اجرای محلی آن‌ها را به‌عنوان «شبکه‌های» تعبیه‌شده متنوع و پویا می‌بیند که در مقیاس‌های مختلف کار می‌کنند (Tysiachniouk, 2012: 34-65).

این تئوری هم پویایی و عاملیت بازیگرانی را که هدف آن‌ها اعمال قدرت در مقیاس‌های چندگانه است و هم ساختارهایی را که از طریق آن می‌توان چنین قدرتی را ابراز کرد، برجسته می‌کند. این تئوری سه "عنصر ساختاری" متفاوت شبکه‌های مولد حکمرانی را شناسایی می‌کند: (i) گره‌های طراحی حکمرانی جهانی که در آن سیاست‌ها و استانداردهای جهانی توسعه می‌یابند، مانند کمیته‌های توسعه استاندارد؛ (۲) انجمن‌های غیررسمی و رسمی مذاکره که در آن ذینفعان استانداردها را تفسیر کرده و

¹ Governance Generating Networks

تغییر می‌دهند و (iii) مکان‌های عملیاتی که در آن استانداردها آزمایش می‌شوند و از طریق شیوه‌های خاص در موقعیت‌های جغرافیایی خاص اجرا می‌شوند (Tysiachniouk et al., 2021). گره‌ها، انجمن‌ها و مکان‌ها ترتیبات «فراملی» هستند که شامل مبارزه برای قدرت در میان تعدادی از بازیگران در مقیاس‌های چندگانه برای اعمال قدرت بر طراحی، توسعه و اجرای استانداردهای جدید است که مرزهای ملی را درمی‌نوردد. از طریق این ترتیبات حکمرانی، بازیگران فراملی به دنبال ایجاد تغییراتی در نهادها و کنش‌های رفتاری سایر بازیگران فعال در قلمروهای مشخص یا «محل اجرا» هستند. قدرت و عاملیت در شبکه‌های مولد حکمرانی‌ها به روش‌های پیچیده توسط ذینفعان متعدد اعمال می‌شود که در گره‌ها، انجمن‌ها و مکان‌های عملیاتی فعالیت می‌کنند. شبکه‌ها یا به بیان روچلیائو و روث (2007) «شبکه‌های رابطه‌ای دارای قدرت»، نقش مهمی در کارگزاری بازیگر دارند و شامل سازمان‌های غیردولتی، سازمان‌های بومی، نمایندگان جامعه محلی، شرکت‌ها و بازیگران دولتی را که با هم و یا در رقابت با هم کار می‌کنند می‌شود تا مستقیم یا غیرمستقیم بر سیاست‌ها و استانداردهای تصدیق تأثیرگذار باشند.

به عنوان مثال، شرکت‌ها یا سازمان‌های غیردولتی روسیه ممکن است از مجموعه‌ای از دیگر بازیگران ملی و بین‌المللی که ممکن است داخل یا خارج از ساختارهای نهادی شورای حفاظت از جنگل باشند، برای جمع‌آوری اطلاعات درباره سایر بازیگران، استانداردها یا سیاست‌ها، به اشتراک‌گذاری منابع و استراتژی‌ها، استفاده از اشکال خارجی اختیارات مانند سابقه قانونی، افزایش مشروعیت خود با نشان دادن حمایت گسترده از همه ذینفعان یا توسل به اعمال فشار بازار یا شهرت در حمایت یا مخالفت با الزامات استانداردهای خاص استفاده کنند. زمانی که استانداردهای فراملی طراحی و اجرا می‌شوند، بر حقوق و مسئولیت‌های بازیگران مکان‌محور تأثیر می‌گذارند و سطوح مختلفی از کارگزاری یا «انعطاف‌پذیری» در شکل‌دهی به تفاسیر در مکان‌های عملیاتی را به آن‌ها می‌دهند (Rocheleau and Roth, 2007: 102408-9). یکی از ابعادی که در بررسی نقش شبکه‌ها در حکمرانی جهانی مورد توجه برخی پژوهشگران قرار گرفته است، فرایندهای داخلی سازمان ملل متحد و نقش آن در برقرارکردن ارتباطات بازیگران غیردولتی است. دانش حکمرانی شبکه‌ای بر نقش بازیگران غیردولتی در حکمرانی جهانی، از جمله در رابطه با خدمات نظارتی داخلی سازمان ملل، متمرکز شده است. این مجموعه بر اشکال جدیدتر «غیرسلسله‌مراتبی» یا شبکه‌ای حکمرانی جهانی تأکید دارد. این امر شامل تأثیرات بازیگران غیردولتی مانند شرکت‌ها و کارآفرینان، نقش پلتفرم‌های تکنولوژی در تسهیل تحرک‌پذیری ایده‌ها و داده‌های سیاست‌گذاری است و به دنبال آن است که چگونه تأثیرات سیاست‌گذاری‌ها اکنون از

زمان و مکان به روش‌های توپولوژیک رفته تا فراتر از ورودی و تصمیم‌گیری دولت گسترش یابند (Lewis, Sellar, & Lingard, 2016: 30-35). به صورت قابل توجهی، غلبه بر چالش‌ها در عصر حکمرانی شبکه‌ای نه تنها از طریق روابط بین‌سازمانی (رسمی و غیررسمی)، بلکه از طریق تعامل با بازیگران فروملی و غیردولتی شبکه‌های سیاست‌گذاری هر سازمان انجام می‌شود. افراد، نقش‌ها/عملکردهای کلیدی را به‌عنوان بازیگران مرکزی ایفا می‌کنند که فعالیت را در سراسر شبکه‌های سیاست‌گذاری تسهیل می‌کنند و در نتیجه، نقاط همگرا در برنامه‌های سیاست‌گذاری خدمات نظارتی داخلی سازمان ملل و شبکه‌های آن‌ها ایجاد می‌شود. این همکاری بین‌شبکه‌ای در زمینه برنامه‌های سیاست‌گذاری، همگرایی دستور کارها را تقویت کرده است که به‌نوبه خود به برنامه‌های سیاست‌گذاری خدمات نظارتی داخلی سازمان ملل مشروعیت بیشتری می‌بخشد. این مسئله نشان می‌دهد که چگونه «جریان‌های مادی و گفتمانی به تشکیل، حفظ و گسترش همان شبکه‌ها و هسته‌های علمی بین‌المللی که این جریان‌ها از طریق آن‌ها رخ می‌دهند کمک می‌کنند» (Lewis, 2020: ju36).

با این حال، علی‌رغم این تأثیرات متقابل، خدمات نظارتی داخلی سازمان ملل عناصر اصلی سلسله‌مراتب سازمانی و روابط عمودی را حفظ می‌کنند به‌عنوان مثال از طریق پیوند با نهادهای دولتی کشورهایی که به آن‌ها قیمومیت می‌دهند (Junemann & Ball, 2012: 22-25). نکته جالب توجه این است که شبکه‌های سیاست‌گذاری می‌توانند توسعه هسته‌های پژوهشی بین‌المللی با ارزش‌های مشترک را امکان‌پذیر کنند. به این ترتیب، بازیگران متنوع و اغلب از نظر فضایی پراکنده می‌توانند «در سیاست‌ها و مقیاس‌های متعدد اعمال نفوذ کنند». افزایش حکمرانی شبکه‌ای خدمات نظارتی داخلی سازمان ملل به این معنی است که بازیگران غیردولتی می‌توانند نقش واسطه‌ای دولت‌های ملی را با دسترسی مستقیم به فرآیندهای سیاست‌گذاری جهانی از طریق نقش خدمات نظارتی داخلی دور بزنند.

۲-۵. توسعه شهروندی جهانی در حکمرانی جهانی

برخی نویسندگان نگاهی انتقادی به شیوه‌ها و مبانی حکمرانی جهانی و اقدامات جهانی مانند اهداف توسعه پایدار دارند و به جای آن مفهوم جدیدی تحت عنوان «شهروندی جهانی» را مطرح می‌کنند. اگرچه آموزش شهروندی جهانی مانند برخی از دیگر جنبه‌های اهداف توسعه پایدار (تنها اهداف متمرکز بر آموزش توسعه پایدار) نمونه مشابهی نداشته است، اما موضوع مهمی است که می‌توان روی آن تأمل کرد، زیرا برخی از اهداف و مفروضاتی را نشان می‌دهد که مدت‌ها امری محوری برای مدیریت جهانی و کمپین‌های آموزشی جهانی بوده است. به عنوان مثال، آموزش شهروندی جهانی اغلب به عنوان آموزش

دانش‌آموزان برای تفکر جهانی و عمل محلی، زندگی در هماهنگی با همسایگان چند فرهنگی خود یا توسعه شایستگی‌های لازم برای موفقیت در اقتصاد جهانی تعریف می‌شود. با این حال، آموزش شهروندی جهانی از جهات مختلف از محدودیت‌های جدی عملی و تئوریک رنج می‌برد. این محدودیت‌ها اولاً به توجه محدود به آموزش شهروندی جهانی در آموزش و یادگیری در سطح محلی، دوماً به در دسترس نبودن داده‌ها برای ارزیابی پیشرفت در آموزش شهروندی جهانی، سوماً به روش جمع‌آوری داده‌های آموزش شهروندی جهانی و چهارماً به مفروضاتی که زیربنای پارادایم توسعه (غربی) که روش مفهوم‌سازی آموزش شهروندی جهانی را محدود می‌کند، مربوط می‌شود. این محدودیت‌ها منحصر به آموزش شهروندی جهانی نیستند و نهادهای حکمرانی جهانی (از جمله سیستم دولت-ملت‌ها) قادر به خارج شدن از مرزهای پارادایمی برجسته شده توسط آموزش شهروندی جهانی به روشی معنادار نیستند. به این ترتیب، اهداف آموزشی جهانی مانند آموزش شهروندی جهانی را می‌توان به‌عنوان شکلی از حکمرانی ظاهری دید که عمدتاً ظاهری از پیشرفت را ارائه می‌دهند (Edwards, 2024: 103015-19).

ضعف فعلی سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی که اساس مدل امروزی حکمرانی جهانی را شکل می‌دهند این است که دولت‌های ملی همیشه مایل به حمایت از آن‌ها نیستند. این امر با توجه به کمبود همیشگی منابع مادی سازمان‌های بین‌المللی آشکار می‌شود. در نتیجه، بسیاری از قطعنامه‌ها و ابتکارات بین‌المللی کارآمد، عملی نمی‌شوند. با این وجود، این ضعف خاص سازمان ملل را می‌توان با افزودن یک جزء جدید، یعنی مشارکت بخش عمومی و خصوصی به حکمرانی جهانی را تا حدودی برطرف کرد. گام بعدی به سوی همکاری بین‌المللی بیشتر و یک حکومت جهانی پیچیده‌تر، افزودن عنصری از جامعه جهانی با گنجاندن سازمان شهروندان متحد بر اساس نمایندگان شرکت‌های چند ملیتی و سازمان‌های مردم‌نهاد به ساختار حکمرانی جهانی است. دولت‌های ملی که به واسطه پیوندهای نهادی و اقتصادی بین‌المللی با دیگران مرتبط هستند و توسط بازیگران غیردولتی بر فعالیت‌های آن‌ها نظارت می‌شود، می‌توانند به کانون‌های مهم صلح، امنیت و اجتماع تبدیل شوند.

جوامع و سطوح اجتماعی مختلفی وجود دارند که در آن افراد می‌توانند با یکدیگر ارتباط برقرار کنند: خانواده، جامعه محلی، ملت و جامعه جهانی. این جوامع، کارکردهای مختلفی در زندگی انسان دارند و بنابراین همه آن‌ها معتبر هستند. جامعه جهانی که شامل همه بشریت می‌شود، نمی‌تواند جایگزین هیچ ملتی یا هویت ملی شود، اما می‌تواند ابعاد جدیدی به روابط انسان‌ها وارد کند، یعنی مشارکت انسان دوستانه و مسئولیت جهانی. وجود سازمان شهروندان متحد مبتنی بر بازیگران غیردولتی و مسئولیت

اجتماعی جهان وطنی بر این فرض استوار است که ما باید دیگران را همنوعان خود بدانیم و علاوه بر مسئولیت‌پذیری در برابر اعضای خانواده، کارمندان یا شهروندان، باید نسبت به هر فرد دیگری که روی زمین زندگی می‌کند، احساس مسئولیت داشته باشیم. به طور خلاصه، وجود سازمان شهروندان متحد که نماینده جامعه جهانی است، می‌طلبد که نه آسیبی به دیگران وارد کنیم و نه نسبت به رنج مردم بی تفاوت باشیم. این سازمان ما را موظف به ارتقای رفاه انسان‌ها، دفاع در برابر نیروهای مخرب زندگی و تقویت زندگی می‌کند و تأکید می‌کند که باید دولت‌ها را در کنار توجه به منافع ملی به حمایت از سازمان‌های بین‌المللی و توجه به رفاه همه بشریت تحت فشار قرار دهیم (Korab-Karpowicz, 2020: 20).

۶-۲. توسعه اصول مورد توافق برای حکمرانی جهانی

از طریق تنظیم (و همچنین خود تنظیمی) می‌توان وظیفه بهینه‌ترین عملکرد یک سیستم را حل کرد و مساعدترین شرایط را برای تعامل اجزای مختلف سیستم ایجاد کرد. تنظیم به دنبال کنش‌های هماهنگ بخش‌های مختلف یک کل است و می‌تواند آگاهانه (زمانی که انسان، نقش تنظیم‌کننده را بازی می‌کند) یا خود به خود (زمانی که در مورد سیستم‌های خود تنظیمی صحبت می‌کنیم) انجام شود. به عنوان مثال، زیست‌کره به عنوان یک کل یک سیستم خود تنظیم است که توسعه متعادل آن توسط قانون مبارزه برای بقا پشتیبانی می‌شود. برخلاف تنظیم، حکمرانی همیشه با هدف انجام می‌شود و رسیدن به یک نتیجه مشخص را پیش فرض دارد. بنابراین، حکمرانی عمومی و حکمرانی جهانی به طور خاص نمی‌تواند خود به خود یا به طور طبیعی پدید آید. حکمرانی فقط می‌تواند در یک جامعه اتفاق بیفتد و فقط می‌تواند آگاهانه، هدفمند و با پیروی از منطق خاصی ایجاد شود که پارامترهای خاصی از حکمرانی را فراهم می‌کند. حکمرانی جهانی بایستی بر مبنای اصول تاریخی تفکیک قوه‌های مقننه، قضائیه و اجرایی باشد. در این زمینه می‌توان و باید در مورد پارلمان جهانی، حکومت جهانی و قانون جهانی صحبت کرد. برای تحقق این موارد و همچنین برای ایجاد یک سیستم جهانی مؤثر حکمرانی، باید شرایط مناسبی ایجاد شود که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

- اصول اخلاقی معنادار جهانی، به عنوان مثال ما باید ارزش‌های جهانی و اخلاق جهانی را برای کره زمین شکل دهیم. نباید به دنبال تغییر اخلاق و ارزش‌های مردمان مختلف بود، بلکه باید آن‌ها را تقویت کرد. به نظر می‌رسد اعلامیه جهانی حقوق بشر که همه افراد را در زمینه حق زندگی، آزادی و مالکیت برابر می‌داند، باید نقطه شروع شکل‌گیری چنین اخلاقی باشد.

- نظام حقوقی واحد یکی دیگر از شروط ضروری برای حکمرانی جهانی به همراه یک سیستم جهانی هماهنگ با هنجارهای حقوقی جهانی همه کشورها و ملل برای اجرای آنها است. باید تأکید کنیم که در مورد حقوق بین الملل صحبت نمی‌کنیم که در سطح روابط بین دولتی و منطقه‌ای توسعه یافته است، بلکه در مورد حقوق جهانی صحبت می‌کنیم که واقعاً جهانی است. چنین قانونی مستلزم لغو نظام‌های حقوقی دولت‌های جداگانه یا ساختارهای منطقه‌ای، قوانین و نهادهای حقوقی بین‌المللی نیست. مهم است که نظام حقوقی واحد از طریق مکاتبه با نظام‌های حقوقی دولت‌ها شکل بگیرد و در تقابل با آنها نباشد.
- حکمرانی جهانی همچنین به معنای تأمین امنیت مشارکتی و متحد کردن تلاش‌ها در حفظ امنیت از طریق اشکال مختلف همکاری است. در ابتدا در مورد همکاری اقتصادی صحبت می‌کنیم که در حال حاضر با موفقیت در دنیای مدرن در قالب شرکت‌های چند ملیتی، کنسرسیوم‌ها، سرمایه‌گذاری‌های مشترک و غیره تکامل یافته است. تجارت جهانی در حال حاضر همه مردم کره زمین را در یک بازار واحد کار، کالا و خدمات دخیل کرده است.
- همکاری سیاسی جهانی شرط ضروری بعدی برای حکمرانی جهانی است. این همکاری باید از طریق مصالحه و حل و فصل اختلافات با در نظر گرفتن حداکثر منافع بخش‌های مختلف، حل مسالمت‌آمیز منازعات و همزیستی را فراهم آورد. همکاری سیاسی جهانی، برخلاف همکاری اقتصادی، در حال شکل‌گیری است، زیرا روابط در این حوزه تاکنون بر اساس اولویت مطلق منافع ملی و مشارکتی بنا شده است.
- همکاری نظامی که امروزه در سطح منطقه‌ای وجود دارد و وظایف دفاع از کشورها و مردمان مجزا (یعنی محافظت از آنها در برابر تهدیدهای خارجی) را انجام می‌دهد، باید با نیروهای پلیس تأمین‌کننده نظم و قانون و محافظت در برابر فعالیت‌های مجرمانه جایگزین شود.
- آخرین بحران مالی جهانی بار دیگر نشان داد که سیاست‌گذاری مالی هماهنگ جهانی شرط لازم برای حکمرانی جهانی است. واضح است که اجرای سیاست مالی هماهنگ بدون ارز واحد، سخت و حتی غیرممکن است.
- همکاری علمی و تکنولوژیک و همچنین همکاری در حوزه بهداشت و آموزش مستلزم ایجاد شرایط برای توسعه متوازن فرهنگی و اجتماعی در قاره‌ها و مناطق مختلف کره زمین است.

- زبان مشترک (جهانی) برای ارتباطات بین‌المللی برای حمایت از گفتگو در حوزه‌های مختلف زندگی اجتماعی و توسعه تعامل بین فرهنگی ضروری است. همان‌طور که فیلسوف معروف کره‌ای یوسو کیم خاطر نشان می‌کند: «فرهنگ با محدودیت‌هایی قابل مقایسه با زبان است. فرهنگ، مانند زبان، سیستمی از معانی نمادین در خدمت نیازهای مشترک اعضای آن است» (Chumakov, 2013: 200).

از طرف دیگر در میان مؤثرترین روش‌ها می‌توان به هماهنگ‌سازی قوانین، رژیم‌های بین‌المللی، شبکه‌های مسائل جهانی و مؤسسات ترکیبی دولتی - خصوصی اشاره کرد. حکمرانی جهانی نیازمند اجرای توافقات بین‌المللی رسمی از طریق تصویب قوانین ملی برای ایجاد هماهنگی بین رویه‌های محلی و ملی با قوانین بین‌المللی است (Benedict, 2015: 20-23). برای اینکه این مشارکت در امور بین‌المللی مؤثر واقع شود، همه بازیگران درگیر باید خود را از ایدئولوژی رها کرده و احساس مسئولیت داشته باشند. این امر بیش از مسئولیت اجتماعی ساده مانند مسئولیت اجتماعی در قبال سازمان، شرکت یا کشور و یا یک فرد است و مسئولیتی جهانی برای رفاه همه انسان‌ها است. بر اساس ایده مسئولیت جهانی، می‌توان مدل جدیدی از حکمرانی جهانی که شامل این مشارکت باشد توسعه داد. حکمرانی جهانی میانگین طلایی بین «هرج و مرج بین‌المللی دولت-ملت‌ها بدون هیچ گونه قانون و حکومت متمرکز» و «سلسله مراتبی حکومت جهانی» است. در حالی که حکومت جهانی، حاکمیت دولت را رد می‌کند، مدل‌های مختلف حکمرانی جهانی می‌توانند آن را برای شروع جامعه بین‌المللی حفظ کنند و دولت‌ها و نهادهای غیردولتی را در حل مشکلات جهانی فراگیر وارد کنند (Korab-Karpowicz, 2020).

نتیجه‌گیری

در ترتیبات اخیر جهانی، حاکمیت دچار تحول مفهومی شده و «سلسله مراتب‌های متعدد و همپوشان» در یک سیستم «حاکمیت پیچیده» ظاهر شده است. در این شرایط حل مشکلات موجود که ماهیتی فراملیتی دارند - مانند تغییرات اقلیمی، مهاجرت، بی‌ثباتی مالی یا تکثیر سلاح‌های کشتار جمعی نیاز به سازوکارهای ویژه‌ای در سطح جهانی دارد. این تحولات به ویژه با فرآیندهای جهانی‌شدن همراه بوده است. جهانی‌شدن منجر به از هم گسیختگی کارکردهای اساسی دولت و تکه‌تکه‌شدن هویت‌های فرهنگی و بازتعریف مجدد فضاها، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و پیچیده شدن مدیریت منافع مختلف در اقتصاد جهانی شده گردیده و در نتیجه برخی کارکردها و قدرت‌های تصمیم‌گیری دولت‌ها به بازیگران دیگر واگذار شده است. در این شرایط، «حکمرانی جهانی» به عنوان یکی از مفاهیم جدید که

تبیین‌کننده این روندهای در حال ظهور است در جامعه علمی پدیدار گشته است. این پژوهش با تحلیل محتوای منابع موجود و با تمرکز بر ابعاد مختلف این مفهوم نوظهور، به بررسی زمینه‌ها و الزامات مرتبط می‌پردازد. عناصر حکمرانی جهانی شامل استانداردها، هنجارها، ظرفیت‌های دولتی و سازمان‌های بین‌المللی و هماهنگی اقدامات، حل مشکلات فراملی و مدیریت تعارض با همکاری مشترک هستند. برای تحکیم مبانی و سازوکارهای حکمرانی جهانی باید از مفاهیم جدید بهره برد و استفاده از برخی سازه‌های نظری موجود مانند رژیم‌های بین‌المللی برای این امر با چالش روبروست. ماهیت بین‌دولتی و میان-دولتی، نادیده انگاشتن روابط فراملی، تأکید بر معماری عمودی از حکمرانی بین‌المللی و چند سطحی (و نه افقی) و عدم توجه به هنجارها و گفتمان‌های بین‌المللی و تعاملات سطوح پایین از جمله این چالش‌هاست. یکی دیگر از چالش‌های مفهومی حکمرانی جهانی، مشروعیت است. حکمرانی موفق مستلزم رضایت و مقبولیت کسانی است که فعالیت آن‌ها تحت نظارت است اما این ادعا مطرح است که استانداردها و هنجارهای جهانی در حال ظهور بر اساس منافع و ارزش‌های کشورهای صنعتی شکل می‌گیرد و بنابراین مشروع نیست. برای پاسخ به این مسئله مفهوم پردازی جدیدی از مشروعیت مبتنی بر سطوح ورودی، خروجی و توان عملیاتی مشروعیت صورت گرفت. یکی دیگر از الزامات حکمرانی جهانی؛ استفاده از ظرفیت شبکه‌های سیاستگذاری با کارکردهایی مثل شبکه‌سازی مشترک، تصمیم‌گیری، هماهنگی و همکاری بین بازیگران چند سطحی و چند بخشی است. در پایان، توسعه ظرفیت‌های مفهومی «شهروندی جهانی» از جمله «سازمان شهروندان متحد» به عنوان الزام فرهنگی برای برقراری حکمرانی جهانی و چالشهای استفاده از آن مورد بررسی قرار گرفت و اصول و قواعد پیشنهادی ارائه شد.

References

- Ball, S. J., & Junemann, C. (2012). *Networks, new governance and education*. Policy Press.
- Barnett, M., & Duvall, R. (Eds.). (2005). *Power in global governance*. Cambridge University Press.
- Barnett, M., & Duvall, R. (2009). Power in global governance. In M. Barnett & R. Duvall (Eds.), *Power in global governance* (pp. 1–32). Cambridge University Press.
- Barnett, M., & Finnemore, M. (2004). *Rules for the world: International organizations in global politics*. Cornell University Press.
- Beetham, D. (2013). *The legitimation of power* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- Benedic, K. (2015). Global governance. *Bulletin of the Atomic Scientists*.
<https://doi.org/10.1080/00963402.2015.1008548>

- Biermann, F., & Gupta, A. (2011). Accountability and legitimacy in earth system governance: A research framework. *Ecological Economics*, 70(11), 1856–1864. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2011.05.017>
- Bodansky, D. (2013). Legitimacy in international law and international relations. In J. L. Dunoff & M. A. Pollack (Eds.), *Interdisciplinary perspectives on international law and international relations: The state of the art* (pp. 321–341). Cambridge University Press.
- Cabrera, L. (2010). World government: Renewed debate, persistent challenges. *European Journal of International Relations*, 16(3), 511–530. <https://doi.org/10.1177/1354066109345054>
- Cadman, T. M. (2009). *Quality, legitimacy and global governance: A comparative analysis of four forest institutions*. Philosophy.
- Castells, M. (2000). *The information age: Economy, society and culture. Volume I: The rise of the network society* (2nd ed.). Blackwell.
- Cerny, P. (2010). *Rethinking world politics: A theory of transnational neopluralism*. Oxford University Press.
- Chumakov, A. N. (2013). Theory and practice of global governance: Topical issues. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 77, 198–204. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.03.079>
- Deudney, D. (2007). *Bounding power: Republican security theory from the polis to the global village*. Princeton University Press.
- Dimitrov, R. S. (2005). Hostage to norms: States, institutions and global forest politics. *Global Environmental Politics*, 5(4), 1–24. <https://doi.org/10.1162/152638005774785522>
- Drezner, D. W. (2009). The power and peril of international regime complexity. *Perspectives on Politics*, 7(1), 65–70. <https://doi.org/10.1017/S1537592709090082>
- Edwards, B., Jr. (2024). Hidden in plain sight: The foundations and limitations of global governance and global goals. *International Journal of Educational Development*, 106, 103013. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2024.103013>
- Fuchs, D. (2007). *Business power in global governance*. Lynne Rienner Publishers.
- Gorman, R. F. (2016). *What's wrong with global governance*. Acton Institute.
- Gehring, T. (1994). *Dynamic international regimes: Institutions for international environmental governance*. Peter Lang.
- Giessen, L. (2018). The two faces of international land use governance: Customizing the international forest regime complex and its domestic consequences on forest policies through bureaucratic politics (Habilitation dissertation). Georg-August-Universität Göttingen.
- Haas, P. M., Keohane, R. O., & Levy, M. A. (Eds.). (1993). *Institutions for the Earth*. MIT Press.
- Haggart, B., & Keller, C. I. (2021). Democratic legitimacy in global platform governance. *Telecommunications Policy*, 45(6), 102152. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2021.102152>
- Hillman, K., Nilsson, M., Rickne, A., & Magnusson, T. (2011). Fostering sustainable technologies: A framework for analysing the governance of innovation systems. *Science and Public Policy*, 38(6), 403–415. <https://doi.org/10.3152/030234211X12960315267665>

- Hirst, P., & Thompson, G. (1999). *Globalisation in question* (2nd ed.). Polity Press.
- Hurrell, A. (2007). *On global order: Power, values, and the constitution of international society*. Oxford University Press.
- Keating, M. (2001). *Nations against the state: The new politics of nationalism in Quebec, Catalonia and Scotland* (2nd ed.). Palgrave.
- Keck, M., & Sikkink, K. (1998). *Activists beyond borders: Advocacy networks in international politics*. Cornell University Press.
- Korab-Karpowicz, W. J. (2020). The United Citizens Organization: Public-private partnerships in global governance.
- Krasner, S. D. (1982). Structural causes and regime consequences: Regimes as intervening variables. *International Organization*, 36(2), 185–205. <https://doi.org/10.1017/S0020818300018920>
- Krasner, S. D. (1983). *International regimes*. Cornell University Press.
- Krott, M. (2005). *Forest policy analysis*. Springer Science & Business Media.
- Lewis, S. (2020). *PISA, policy and the OECD: Respatialising global education governance through PISA for schools*. Springer.
- Lewis, S., Sellar, S., & Lingard, B. (2016). PISA for schools: Topological rationality and new spaces of the OECD's global educational governance. *Comparative Education Review*, 60(1), 27–57. <https://doi.org/10.1086/684362>
- Lingard, B., & Sellar, S. (2016). The changing organizational and global significance of the OECD's education work. In K. Mundy, A. Green, B. Lingard, & A. Verger (Eds.), *The handbook of global education policy* (pp. 357–373). John Wiley & Sons.
- Long, J., & Huang, H. (2024). Obligations and liabilities concerning the active removal of foreign space debris: A global governance perspective. *Acta Astronautica*, 222, 422–435. <https://doi.org/10.1016/j.actaastro.2024.01.013>
- Mansfeld, E. D. (1995). International institutions and economic sanctions. *World Politics*, 47(4), 560–575. <https://doi.org/10.2307/2950717>
- McCann, E. (2011). Urban policy mobilities and global circuits of knowledge: Toward a research agenda. *Annals of the Association of American Geographers*, 101(1), 107–130. <https://doi.org/10.1080/00045608.2010.520219>
- McKenzie, M., & Stahelin, N. (2022). The global inter-network governance of UN policy programs on climate change education. *International Journal of Educational Research*, 116, 102093. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2022.102093>
- McKenzie, M., & Stahelin, N. (in press). The role of meetings in the network governance and mobility of UN policy programs on environment and education. *ECNU Review of Education*.
- Muller, J. (2016). *Reclaiming knowledge: Social theory, curriculum and education policy*. Routledge.
- Ness, G. D., & Brechin, S. R. (1988). Bridging the gap: International organizations as organizations. *International Organization*, 42(2), 245–273. <https://doi.org/10.1017/S0020818300007226>
- O'Brien, R., Goetz, A. M., Scholte, J. A., & Williams, M. (2000). *Contesting global governance: Multilateral economic institutions and global social movements*. Cambridge University Press.

- OECD. (2013). *PISA 2012 assessment and analytical framework: Mathematics, reading, science, problem solving and financial literacy*. OECD Publishing.
- OECD. (2019). *PISA 2018 assessment and analytical framework*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b25efab8-en>
- Pattberg, P., & Stripple, J. (2008). Beyond the public and private divide: Remapping transnational climate governance in the 21st century. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, 8(4), 367–388. <https://doi.org/10.1007/s10784-008-9085-3>
- Pattberg, P., & Widerberg, O. (2015). Theorising global environmental governance: Key findings and future questions. *Millennium: Journal of International Studies*, 43(2), 684–705. <https://doi.org/10.1177/0305829814561773>
- Pattberg, P., & Zelli, F. (2016). Environmental governance theories: A review. In T. Gabrielson, C. Hall, J. M. Meyer, & D. Schlosberg (Eds.), *The Oxford handbook of environmental political theory* (pp. 1–20). Oxford University Press.
- Raustiala, K., & Victor, D. G. (2004). The regime complex for plant genetic resources. *International Organization*, 58(2), 277–309. <https://doi.org/10.1017/S0020818304582036>
- Ruggie, J. G. (2014). Global governance and “new governance theory”: Lessons from business and human rights. *Global Governance*, 20(1), 5–17. <https://doi.org/10.1163/19426720-02001002>
- Stone, D., & Ladi, S. (2015). Global public policy and transnational administration. *Public Administration*, 93(4), 839–855. <https://doi.org/10.1111/padm.12179>
- Strange, S. (1996). *The retreat of the state: The diffusion of power in the world economy*. Cambridge University Press.
- Weiss, T. G., & Wilkinson, R. (2014). Rethinking global governance? Complexity, authority, power, change. *International Studies Quarterly*, 58(1), 207–215. <https://doi.org/10.1111/isqu.12082>
- Weiss, T. G., & Wilkinson, R. (2018). *International organization and global governance* (2nd ed.). Routledge.
- Young, O. R. (1994). *International governance: Protecting the environment in a stateless society*. Cornell University Press.
- Zelli, F., & van Asselt, H. (2013). Introduction: The institutional fragmentation of global environmental governance: Causes, consequences, and responses. *Global Environmental Politics*, 13(3), 1–13. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00180